

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 19 września 2011 r.

**Pan
Zbigniew Schinohl
Dyrektor
Okręgowego Urzędu Górniczego
w Rybniku**

LKA-4101-08-12/2011/P/11/132

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Okręgowym Urzędzie Górniczym w Rybniku² w zakresie usuwania przez przedsiębiorstwa górnicze szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego w latach 2008-2010 i w I kwartale 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 13 września 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

- 1. NIK ocenia pozytywnie organ nadzoru górniczego w zakresie egzekwowania od zakładów górniczych realizacji zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu i usuwaniem szkód górniczych.**

W okresie objętym kontrolą pracownicy Urzędu przeprowadzili 17 kontroli i inspekcji w dwóch zakładach górniczych, które poddano niniejszej kontroli, tj. Kompanii Węglowej

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

² Zwany dalej „Urzędem”.

SA Oddział KWK „Marcel” w Radlinie³ oraz Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA – KWK „Zofiówka” w Jastrzębiu-Zdroju⁴, w zakresie realizacji obowiązku zapobiegania i usuwania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego. Kontrole te obejmowały m.in.: działalność w zakresie ochrony środowiska związanej z eksploatacją złóż kopalin oraz zamierzenia zapobiegania i ograniczania szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, sposób ewidencji deformacji nieciągłych wywołanych eksploatacją górnictw, sposób likwidacji zalewisk, a także działalność służb mierniczo-geologicznych w zakresie ochrony powierzchni i obserwacji geodezyjnych deformacji powierzchni. Kontrolni poddano również usuwanie szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego na terenie nieruchomości należących do osób prywatnych, które złożyły w tym zakresie skargę do Urzędu. W protokołach z 3 kontroli zawarto wnioski, które dotyczyły głównie usunięcia deformacji nieciągłych. Realizację wniosków pokontrolnych zakłady górnicze potwierdziły w składanych sprawozdaniach o naprawianiu szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego.

Stwierdzono, w nadzorowanych przez Urząd zakładach górniczych, że nie są realizowane ugody zawierane przez przedsiębiorców o naprawę szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego w trybie art. 95 ust. 1 *Pgg*, tj. poprzez wypłatę jednorazowego odszkodowania. W tym przypadku budynki mieszkalne, będące przedmiotem odszkodowania, są nadal zamieszkiwane, a niejednokrotnie są przedmiotem obrotu na wtórnym rynku nieruchomości, pomimo że ich właściciele w zawartych ugodach zobowiązywali się do ich rozbiórki.

Według wyjaśnienia Dyrektora OUG, wobec braku uregulowań prawnych, organ nadzoru górniczego nie jest uprawniony do kontroli wykonania ugód, zawartych pomiędzy przedsiębiorcą i poszkodowanym, na mocy których ci ostatni otrzymali odszkodowania za szkody spowodowane ruchem zakładu górniczego, zobowiązali się do rozbiórki obiektu i poddali się egzekucji w przypadku niedokonania tej rozbiórki. Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor, na terenach górniczych rośnie liczba obiektów odszkodowanych i nadal użytkowanych, często w złym stanie technicznym, natomiast przedsiębiorca nie czuje się wówczas odpowiedzialny za dalsze pogarszanie się stanu technicznego takich obiektów. Dodać należy, że Dyrektor, w związku z powyższym, wydawał przedsiębiorcom górniczym polecenie przeprowadzania analizy odporności obiektów budowlanych w granicach prognozowanych wpływów, w tym obiektów odszkodowanych a nadal

³ Zwanej dalej KWK „Marcel”.

⁴ Zwanej dalej KWK „Zofiówka”.

zamieszkałych, przed rozpoczęciem eksploatacji kolejnych ścian w ich rejonie, jak również poruszał je m.in. podczas konferencji.

2. NIK ocenia pozytywnie działania Urzędu związane z opiniowaniem przedkładanych, przez kontrolowane zakłady górnicze, zmian (dodatki) do projektów zagospodarowania złóż⁵ oraz zatwierdzaniem planów ruchu tych zakładów.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor Urzędu zatwierdził część szczegółową planu ruchu na lata 2010-2012 wraz z dodatkami oraz zaopiniował 2 dodatki do Pzz dla KWK „Marcel”, a także zatwierdził część szczegółową planu ruchu na lata 2011–2012 wraz z dodatkami, zaopiniował Pzz na lata 2008-2042 i 2 dodatki do Pzz dla KWK „Zofiówka”. Przed wydaniem ww. opinii bądź zatwierdzeniem ww. planów ruchu, pracownicy Urzędu przeprowadzili w ww. zakładach górniczych kontrole doraźne, w których sprawdzano, czy spełniono uwarunkowania wynikające z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać projekty zagospodarowania złóż⁶ oraz warunki nałożone przez organy wykonawcze gmin w opiniach do planu. Nie zakwestionowano zapisów dotyczących zastosowanych technologii w aspekcie zapewnienia ograniczenia ich wpływu na środowisko. W wyniku jednej z ww. kontroli (dot. zaopiniowania dodatku nr 7 do Pzz „Zofiówka”) wydano zalecenie pokontrolne, by „uzgodnić prognozowane wpływy z sąsiednimi zakładami górniczymi”.

3. NIK ocenia pozytywnie działalność Urzędu w zakresie współuczestniczenia w planowaniu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych.

W odpowiedzi na kierowane do Urzędu zawiadomienia od organów wykonawczych gmin objętych niniejszą kontrolą (tj. Prezydenta Miasta Jastrzębie-Zdrój i Wójta Gminy Marklowice) o podjęciu przez rady tych gmin uchwały o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego⁷, Dyrektor Urzędu zwracał się do ww. organów z wnioskami o uwzględnienie w sporządzanych *mpzp* obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż, w tym obowiązku uwzględnienia, przez inwestora budowanych obiektów, aktualnych czynników geologiczno-górniczych. Po otrzymaniu projektu *mpzp* od Prezydenta

⁵ Zwanych dalej „Pzz”.

⁶ Dz. U. Nr 128, poz. 1075 ze zm.

⁷ Zwanego dalej „mpzp”.

Miasta Jastrzębie-Zdrój, przed jego uzgodnieniem, sprawdzono czy w projekcie tym uwzględniono ww. obszary i czynniki.

W związku z podjęciem przez Radę Gminy Marklowice uchwały w sprawie odstąpienia od obowiązku sporządzenia *mpzp*⁸ dla części terenów górniczych, Dyrektor Urzędu uzgadniał warunki zabudowy i zagospodarowania terenu dla zamierzeń inwestycyjnych planowanych na tych terenach przez Gminę Marklowice lub jej mieszkańców, dotyczących głównie budowy budynków mieszkalnych. W treści wydanych postanowień w tej sprawie podano czynniki geologiczno-górnice, które należy uwzględnić przy realizacji danej inwestycji, na podstawie pisemnej opinii uzyskanej przez Urząd od KWK „Marcel”.

NIK zwraca uwagę, że w 8 spośród 39 objętych kontrolą uzgodnień dokonanych w 2010 r. obszar planowanego zamierzenia mieścił się (wg Pzz do końca koncesji) na terenach górniczych kategorii IV lub V (co oznacza tereny najbardziej narażone na wpływy eksploatacji górniczej). NIK uwzględnia tym samym wyjaśnienia Dyrektora Urzędu, że wobec spełnienia wszystkich warunków formalnych przez wnioskodawcę, był on zobowiązany do uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla ww. zamierzeń.

4. W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły wnioski o naprawę szkód górniczych wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych, nie posiadających następcy prawnego. Urząd dysponował, zatwierdzoną przez Prezesa WUG w czerwcu 2008 r., procedurą postępowania o naprawę szkód górniczych, wywołanych ruchem zlikwidowanych zakładów górniczych, w której szczegółowo wymieniono czynności, jakie należy podjąć w przypadku wpływu wniosku o naprawienie szkody oraz termin ich wykonania.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

⁸ Na podstawie art. 53 ust. 6 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, który stanowi, że jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne, rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia planu.